Doprovázení

Osnova

Co je doprovázení? Co je užitečné vědět.

Kdo doprovází? Kdy doprovázíme?

Doprovázení a potřeby nemocných, umírajících, pozůstalých

Odkazy na literaturu

Doprovázení

Doprovázení je důležitá součást hospicové a paliativní péče, jedná se o **obecně lidskou i odbornou podporu** pacientům v závěrečné fázi života a také rodinám a blízkým v průběhu terminální fáze a dále, tedy po pacientově smrti v době zármutku.

Napomáhá pacientovi, aby netrpěl nesnesitelnými bolestmi, byla zachována jeho důstojnost a necítil se osamocen. Vychází z potřeby podpory ve všech potřebách (bio-psycho-socio-spirito)

Proč mluvíme o doprovázení?

Osnova

1. Pan David je vdovec, má nádor plic s metastázami, selhává mu dýchání, má 2 nezletilé dcery. Má silné bolesti, které se zhoršují, když mají dcery přijít na návštěvu.

2. Paní Rudolfína má demenci, nepoznává děti, nekomunikuje, leží, špatně polyká. Pečujícímu synovi, bylo vysvětleno, že léčba antibiotiky nezabrala a maminka umírá.

3. Pan Marek má metastatický tumor mozku a zhoršuje se mu řeč a hybnost. Můžeme mu pomoci od psychického strádání?

4. Pan Josef má metastázy na játrech, nepřeje si vyšetření ani léčbu. Syn se trápí, že nechce bojovat.

5. Pan Jiří umírá na rakovinu, selhávají mu játra, jen leží, manželka neví, jestli ji vnímá.

Dr. Cicely Saunder

zakladatelka

St. Christopher’s Hospice

v Londýně (1967)

Paliare.cz

“ Total Pain ”

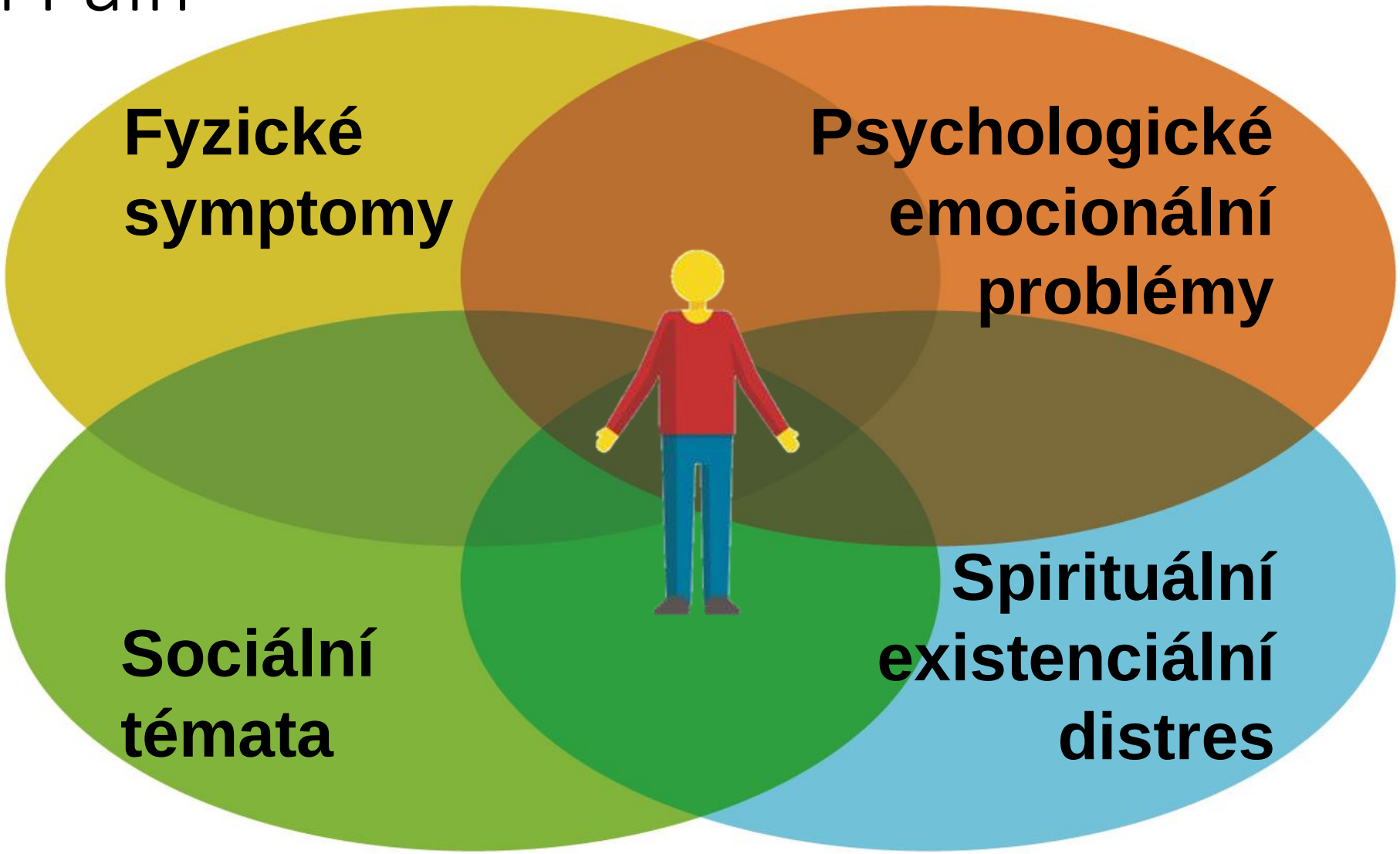
Fyzické symptomy
Psychologické emocionální problémy
Sociální témata
Spirituální existenciální distres

Dr. Elisabeth Kubler- Ross

Paliare.cz

– fáze vyrovnávání se s nemocí (1969)

NEGACE - šok, popírání

AGRESE - hněv, vzpoura

SMLOUVÁNÍ - vyjednávání

DEPRESE - smutek

REZIGNACE - hození flinty do žita

AKCEPTACE - smíření, přijetí, souhlas

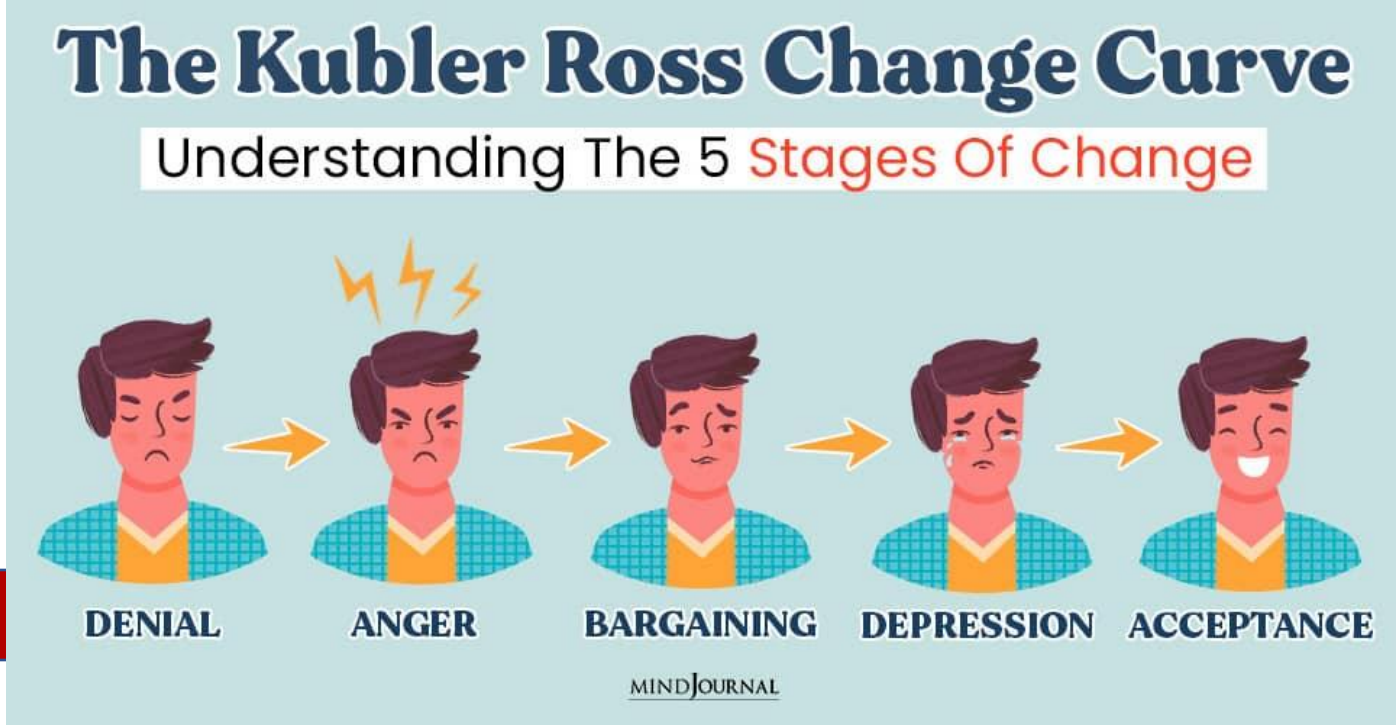

MUDr. Marie Svatošová

Hospice a umění doprovázet

Utrpení hospicového pacienta

ZMĚNITELNÉ – paliativní medicína

NEZMĚNITELNÉ

- víra a důvěra v Boha
- soucit a pochopení nejbližšího okolí
- logoterapuetická technika (dereflexe, modulace postoje)

V.E. Frankl

logoterapie

Hledání smyslu života v každém okamžiku

Ne jaký má život smysl, ale jaký smysl

chci dát svému životu.

V.E.Frankl: Lékařská péče o duši

E.Lukasová: I tvoje utrpení má smysl

Irvin D. Yalom

existenciální psychologie

Pohled do slunce

o překonání strachu ze smrti

jak žít s vědomím smrti

Kdo doprovází? Kdy doprovázíme

Paliare.cz

1. Paní Janě nedělá dobře paliativní chemoterapie. Neví, jestli v ní má pokračovat?
2. Můj táta má metastatický tumor mozku a zhoršuje se mu řeč a hybnost. Dcera neví, jak mu má pomoci od psychického strádání?
3. Paní Monika je v nemocnici po operaci, při které zjistili, že má pokročilý gynekologický nádor, který prorůstá do střeva, střevo je neprůchodné, nelze operovat. Dcera chce pro mámu něco udělat, chce být s ní.

Kdo doprovází?

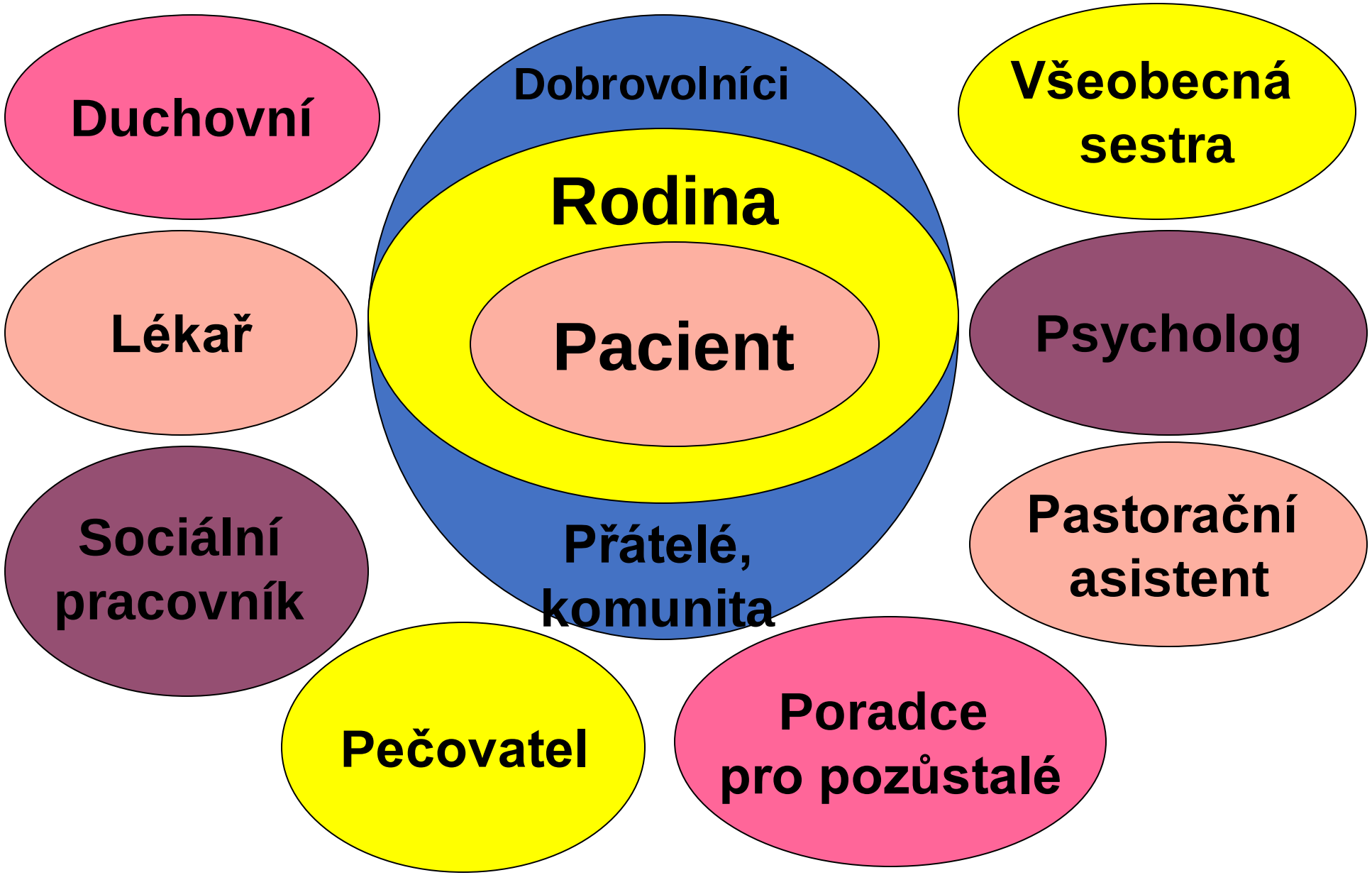

Kdy a proč doprovázíme?

Kdy a proč doprovázíme aneb potřeby pacienta

Disease Management
- Diagnosis
- Prognosis
- Management

Physical
- Pain, shortness of breath & other symptoms
- Function, fluids, nutrition

Psychological
- Anxiety
- Depression
- Distress

Loss, grief
- Emotional responses
- Bereavement

Social
- Family dynamics
- Financial
- Legal

End of life / death management
- Last hours of living
- When death occurs

Practical
- Caregiving
- Teamwork
- Volunteers

Spiritual
- Hope
- Meaning, value
- Existential

Vědomí blízkosti smrti

Paliare.cz

Jaké jsou priority umírajících?

jsou variabilní – liší se podle jednotlivých lidí, jejich osobní situace, adaptace na infaustní prognózu i podle onemocnění.

Přesto jsou některé potřeby velmi časté:

Priority umírajících

Paliare.cz

- nestrádání – tlumení bolesti a utrpení
- neprodlužování bolestné předsmrtné fáze, nezadržování smrti, odmítnutí dystanázie
- neodloučenost, umírání v kontaktu a komunikaci s blízkými lidmi, v domácím prostředí či s neomezenými návštěvami v nemocnici či jiném zařízení
- kontrola nad děním, autonomie
- soběstačnost či alespoň sebeobslužnost
- sebeúcta a důstojnost – „zachovat si tvář“, identitu, kontinuitu životního příběhu, nebýt přítěží, břemenem pro pečující
- pocit bezpečí – důvěra v kvalitu, podpůrnost a vstřícnost poskytované péče

Doporučení Rady Evropy 1418/1999, „O ochraně lidských práv a důstojnosti nevyléčitelně nemocných a umírajících“, neboli Charta práv umírajících

1. Právo na důstojné zacházení jako s lidskou bytostí až do smrti
2. Právo dostat všechny potřebné informace týkající se nemoci a smrti
3. Právo podílet se na rozhodnutích týkajících se nemoci a péče, bez strachu z odsouzení druhých
4. Právo na citlivou, kvalitní a profesionální péči multiprofesního týmu, který poskytuje prvotřídní péči nemocnému i jeho rodině
5. Právo na stálou zdravotnickou péči přestože cíl „uzdravení“ se mění na „zachování pohodlí a kvality života“
6. Právo vyjádřit své pocity, duchovní a náboženské potřeby týkající se blízké smrti s ohledem na kulturní a duchovní hodnoty
7. Právo na kvalitní léčbu bolesti a ostatních doprovodných příznaků
8. Právo na pomoc od rodiny a na pomoc pro rodinu v souvislosti s přijetím smrti
9. Právo zemřít v klidu a důstojně v přítomnosti lidí, které si přeje mít u sebe

Komunikace s umírající

- Připravovat nemocného i rodinu na změny, které přijdou
- Dát prostor pro vyslovení potřeb všeho druhu
- Reagovat na vyslovené potřeby a přání
- Poznávat a respektovat jejich hodnoty
- Být citliví na individuální potřeby a fázi vyrovnávání se s nemocí

Základní potřeby člověk na konci života

- Nebýt sám
- Sdílení současnosti, rekapitulace minulosti
- Moci vyslovit obavy z budoucnosti a smrti, i svá přání
- Moci projevit city
- Být informován o zdravotním stavu
- Mít útěchu a podporu od ostatních členů rodiny
- Obdržet uznání, podporu a útěchu i od „profesionálů“
- Být informován o blížící se smrti
- Být respektován ve svých kulturních a spirituálních názorech, přáních a potřebách
- Dokončit nehotové, rozloučit se
- Vědět, že ti, co zůstanou, to zvládnou
- Dostat dovolení zemřít

Potřeby rodin

Paliare.cz

- Být s umírajícím člověkem
- Vědět, jak být s umírajícím, co dělat, co nedělat
- Mít útěchu a podporu od ostatních členů rodiny
- Mít jistotu, že je umírajícímu nejlépe, jak jen to jde
- Moci projevit city
- Být informován o stavu umírajícího
- Moci vyslovit obavy z budoucnosti a smrti
- Být informován o blížící se smrti
- Dokončit nehotové, rozloučit se
- Obdržet uznání, podporu a útěchu od „profesionálů“
- Nebýt sám

Truchlení

Truchlení je zvláštní čas, truchlícím jinak plyne, je to významná životní zkušenost. Není to jen čas smutku, ale především období, ve kterém pozůstalý více či méně aktivně hledá možnosti, jak se adaptovat na novou životní situaci.

- Loučení a rozloučení (postupně i pak při úmrtí)
- Reflexe nemoci a péče (co jsme zvládli, mohli udělat, udělali, co se přes vypětí a únavu povedlo)
- Vzpomínání na to, co se v životě zdařilo i nezvládlo, pohled na životní příběh
- Úmrtí
- Pohřeb
- Zařizování na úřadech, konfrontace se situací
- Truchlení

Truchlení

- Zdravotní sestra – často je přítomna při úmrtí, nabídne pak 1–2 pozůstalostní návštěvy, přijde na pohřeb
- Lékař – účast na pohřbu, telefonát (často je třeba uklidnit, vysvětlit, sdílet. Pozůstalí mohou mít potřebu rozebírat bezprostřední příčinu smrti, průběh posledních dnů péče, svoji roli)
- Duchovní – modlitba, pohřeb, i aktivní účast – hodně záleží na tom, v jakém byl kontaktu s pacientem či rodinou
- Dobrovolník – odvoz postele, účast na pohřbu
- Sociální pracovník – píše kondolenci, realizuje pozůstalostní návštěvy, pomáhá s úředními záležitostmi, případně vede svépomocnou skupinu
- Psychoterapeut – provázení bezprostředně po úmrtí nebo terapie při pozdějších obtížích
- Všichni členové týmu – vzpomínkové setkání pro pozůstalé, zpravidla jednou za rok

Závěr: Doprovázení je umění

- nebýt ani daleko, ani příliš blízko
- netáhnout, netlačit, být s člověkem
- trpělivost – nesmíme spěchat
- sledovat, moderovat, podporovat vztahy v rodině i mimo ni
- pozitivní pravdivý přístup – samota uprostřed přehnaně optimistických lidí může být zlá

Doprovázení - literatura

Paliare.cz

Ladislav Kabelka: Geriatrická paliativní péče a komunikace o nemoci.

Alžběta Marková: Hospic do kapsy

Marie Svatošová: Hospice a umění doprovázet

Martina Špinková: Malé dobré zprávy

Elisabeth Kübler-Rossová: O smrti a umírání

Irvin D. Yalom: Pohled do slunce

Antonová, Slámová: Praktický průvodce koncem života

V.E.Frankl: Lékařská péče o duši (Naklad. Cesta)
E.Lukasová: I tvoje utrpení má smysl (Nakl. Cesta)

OLANDES, Angelo E. Umění rozhovoru o konci života